

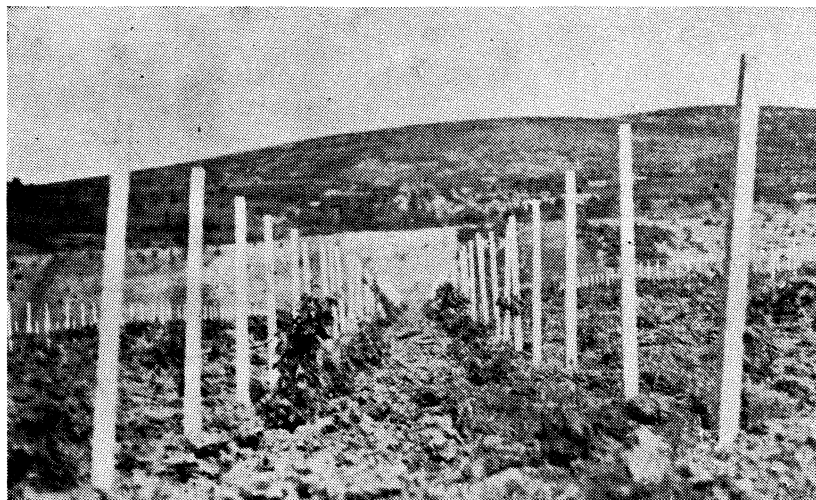
Dr Živadin Pantić,

Zavod za vinogradarstvo i vinarstvo, Prizren

O MOGUĆNOSTIMA OBNOVE STABALA VINOVE LOZE OŠTEĆENIH MRAZEVIMA I GRADOM

Problem za proučavanje bio je postavljen u Sremskim Karlovcima, Prizrenu i Peći. Klima u Sremskim Karlovcima je istočna, a u Prizrenu i Peći istočno-egejska. U sva tri područja ispitivanja postoje mogućnosti oštećenja stabala vinove loze mrazovima i gradom.

Cilj istraživanja bio je utvrđivanje mogućnosti obnove stabala posle oštećenja zimskim mrazovima i gradom.

Sl. 1 — Vinograd oštećen gradom u Hvosnu

USLOVI I METODI RADA

Vinograd u Sremskim Karlovcima je u početnoj godini ispitivanja imao 20 godina starosti. Razmak sadnje je $1,2 \times 1,0$ sa gajenjem uz pritku. Ispitivanja su vršena 1955, 1956. i 1957. godine. Po 5 čokota svake sorte u svim godinama ispitivanja orezano je tako da su svi lastari skinuti do osnove. Time je postavljena mogućnost razvoja lastara iz spavajućih okaca. Pred cvetanje i u momentu berbe izračunat je za svaki čokot prosečan broj cvasti i prinos te izvršen obračun i na 1 lastar. Drugi objekt istraživanja bio je kolekcionni vinograd u Prizrenu, podignut na četiri lozne podloge 1958. godine. Zbog oštećenja

mrazevima u toku zime u januaru je 1963. godine orezan u glavu. Krenuli lastari iz spavajućih okaca su proučavani po broju krenulih i po broju cvasti. Podloge u ovom vinogradu su bile Rupestris du lot, Kober 5 BB, Teleki 8 B i 41 B.

Treći vinograd je u Hvosnu kod Peći. Muskat kraljica vinograda, Afus ali i Semillon. Starost u godini ispitivanja (1963.) bila je 3 godine. Razmak sadnje 4×0,75 m. Krajem jula vinograd je uništen gradom. Rezidbom su sa čokota skidani oštećeni lastari do osnove, osim dvaju koji su orezani na po dva neoštećena okca pri osnovi, početkom avgusta.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RAZMATRANJA

Na tabelama iznosimo rezultate istraživanja.

Kretanje lastara i broj cvasti: broj krenulih lastara i broj cvasti po čokotu i broj cvasti po lastaru iz spavajućih okaca iznosimo na tabeli 1.

Tabela 1

Sorta	Broj lastara po čokotu	Broj cvasti	Koeficijent plodonošenja
1	2	3	4
1. U Sremskim Karlovcima			
Burgundac crni	17,3	0,7	0,04
Traminac crveni	9,2	0,5	0,7
Dinka crvena	13,7	0,3	0,03
Slankamenka crvena	8,0	1,3	0,16
Rizling talijanski	24,7	1,4	0,06
2. U Prizrenu			
Burgundac beli	9,3	0,6	0,006
Kreaca	8,1	0,0	0,00
Menlik	8,5	0,1	0,001
Molavac	7,2	0,1	0,001
Muskat otonel	8,5	0,1	0,001
Plovdina	8,1	0,0	0,00
Silvanac zeleni	11,8	0,1	0,0001
Rizling talijanski	7,6	0,0	0,00
Traminac crveni	11,8	0,0	0,00
Žilavka	7,0	0,3	0,04
Alicante bouchet	8,9	0,0	0,00
Frankovka	7,7	0,3	0,004
Gamey crni	12,4	3,1	0,025
Merlot	12,7	0,0	0,00
Prokupac	5,5	0,2	0,003

Nastavak tabele 1

Afus-ali	4,8	0,0	0,00
Julski muskat	13,4	0,2	0,001
Madeleine Angevine	6,7	0,1	0,001
Madeleine royale	8,7	0,1	0,001
Muskat aleksandrijski	12,0	0,0	0,00
Muskat kraljica vinograda	10,4	0,0	0,00
Muskat Italija	7,2	0,5	0,007
Plemenka bela	12,6	0,0	0,00
Plemenka muskatna	7,4	0,0	0,00
Plemenka peršunasta	8,0	0,0	0,00
Smederevka	7,5	0,0	0,00
Sultanina	4,2	0,0	0,00
Valandovski crveni drenak	7,0	0,0	0,00
Čilibarka	7,1	0,0	0,00

Podaci o kretanju lastara u Sremskim Karlovcima pokazuju da je kretanje zadovoljavajuće. Najmanji broj lastara bio je 7, a najveći 20, za obnovu stabla za sistem gajenja (goblè). Podaci iz vinograda u Prizrenu pokazuju, (to je mlađi vinograd) manje kretanje lastara iz spavajućih okaca, jer je u proseku za sve sorte na 4 ispitivane podloge od 4,2 (Sultanina) do 13,4 (Julski muskat).

I ovi podaci pokazuju dovoljan razvoj lastara za obnovu stabala za sistem gajenja (dvokraka kordunica).

Broj cvasti na lastarima iz spavajućih okaca je, kao što se vidi na tabeli 1, veoma mali. Kreće se ovako:

— U Sremskim Karlovcima od 0,5 do 1,4 po čokotu i od 0,03 do 0,16 po krenulom lastaru.

— U Prizrenu od 0,00 do 3,1 po čokotu i od 0,00 do 0,04 po lastaru.

Kako je u Prizrenu ispitivanje sorti vršeno na četiri lozne podloge to je sačinjen i redoslijed broja krenulih lastara po čokotu za sve sorte na pojedinim od loznih podloga:

— na R. du Lot	8,5
— na Š. x B. 41 B	8,4
— na T. 8 B	8,1
— na K. 5 BB	6,8

Broj cvasti na lastarima iz spavajućih pupoljaka po čokotu po veličini imao je sledeći redosled (sve ispitivane sorte po loznim podlogama):

— na R. du Lot	0,81
— na K. 5 BB	0,40
— na T. 8 B	0,61
— na Š. x B. 41 B	0,32

Koeficijent plodonošenja jalovaka bio je u proseku kod svih sorti na pojedinim loznim podlogama (po čokotu u g):

— na R. du Lot	0,096
— na T. 8 B	0,075
— na K. 5 BB	0,059
— na Š. x B. 41 B	0,038

Uočava se da broj krenulih lastara nema po veličini jednaki redosled kao i broj cvasti po čokotu i kao koeficijent plodonošenja.

Kretanje lastara iz okaca formiranih u toku godine do kraja vegetacije bilo je zadovoljavajuće. Na gotovo svakom kolencu ostavljenom rezidbom kod sve tri ispitivane sorte u Hvosnu krenuli su lastari, bilo iz zimskih ili zaperkovih okaca. Oni su ušli sasvim nepripremljeni u zimu, tako da su ih prve slane znatno, a zimski mrazevi potpuno oštetili.

Prinos grožđa iz lastara spavajućih okaca prikazujemo na tabeli broj 2.

Tabela 2 — Prinos grožđa po lastaru u Sremskim Karlovcima u gramima

Sorta	1955.	1956.	1957.	M
Burgundac crni	0,6	0,0	2,4	1,2
Traminac crveni	1,1	0,0	2,0	1,4
Dinka crvena	0,0	11,2	7,3	9,3
Rizling talijanski	0,0	5,3	0,0	1,5
M	0,32	5,34	4,10	4,02

Kako se vidi na tabeli prinos grožđa po lastaru je veoma mali. Po godinama je za ispitivane sorte varirao od 0,32 do 5,34, a po sortama od 1,2 do 9,3. U proseku je za sve sorte i godine ispitivanja 4,02.

ZAKLJUČAK

Razvoj lastara iz spavajućih okaca je važan u godinama oštećenja zimskih okaca ili lastara razvijenih iz njih, jer to omogućuje obnovu stabala i dobijanje roda.

Naša ispitivanja na 5 sorti vinove loze u Sremskim Karlovcima i u Prizrenu na 29 sorti i 4 lozne podloge su pokazala:

1. da se lastari razvijaju u zadovoljavajućoj meri iz spavajućih okaca za obnovu stabla,
2. da je broj cvasti na lastarima iz spavajućih okaca veoma mali,
3. da je prinos takođe veoma mali.

Na osnovu toga se može zaključiti da se sa lastarima iz spavajućih pupoljaka može računati u obnovi stabla, ali da oni nemaju praktično značaja za dobijanje roda u godini početka obnove stabla.

Međutim, mogućnosti korištenja lastara razvijenih iz okaca (zimskih ili zaperkovih) u toku vegetacije u uslovima Metohije, ako se rezidba zelenih lastara vrši u drugoj polovini godine, ne postoje, naime lastari ne mogu odrveniti i izbeći oštećenja od zimskih mrazeva.

Zbog toga se obnova oštećenih stabala vinove loze može izvršiti kod kasnijih oštećenja gradom lastarima iz zimskih, zaperkovih ili spavajućih okaca formiranih tek narednog proleća.

SUR LA POSSIBILITÉ DE LA RÉGÉNÉRATION DES TRONCS DE LA VIGNE ENDOMMAGÉS PAR LES GELS ET LES GRÊLES

Résumé

Dr Ing. Živadin Pantić

L'institut pour la viticulture et l'oenologie de Prizren

Dans la région continentale de notre pays la viticulture est exposée aux dangers des gels et des grêles, provoquant des ravages dans les vignes.

En cas d'endommagement on procède à des expériences de la régénération des troncs et de la récolte; les expériences s'effectuent pendant l'année d'endommagement et pendant la régénération du tronc.

Nos examens effectués à Sremski Karlovci, à Peć et à Prizren ont montré:

1. que les rameaux se développent dans une mesure satisfaisante à partir des yeux dormants nécessaires pour la régénération du tronc.
2. que le nombre des fleurs sur les rameaux des yeux dormants est très faible,
3. que le rendement des raisins sur les rameaux des yeux dormants est aussi faible,
4. Cependant, dans les conditions climatiques de la Métohia n'existent pas de possibilités à utiliser les rameaux qui se sont développés des yeux (hivernaux et dormants) pendant la végétation, si la taille des rameaux herbacés est faite dans la deuxième moitié de l'année. A savoir, les rameaux ne peuvent pas se lignifier et éviter les endommagements des gels hivernaux. Pour cette raison, les troncs endommagés de la vigne peuvent se renouveler pendant les endommagements ultérieurs à l'aide des rameaux d'entre—coeurs d'hiver ou des yeux dormants qui ne se sont formés que l'année suivante.

LITERATURA

1. Stojanović M. i Toskić V.: »Vinogradarstvo«, Beograd, 1947.
2. Pantić Ž.: Izmrzavanje vinove loze u Metohiji u zimi 1962/63. godine, »Zbornik radova Zavoda za vinogradarstvo i vinarstvo«, Prizren, 1964.
3. Pantić Ž.: Mogućnosti korištenja jalovaka za dobijanje roda kod talijanskog rizlinga i crvene slankamenke, »Savremena poljoprivreda« 3, Novi Sad, 1964.